

Regeringens proposition

1978/79:60

om åtgärder för försörjningsberedskapen på skoområdet

beslutad den 26 oktober 1978

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

HADAR CARS

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås åtgärder i syfte att säkra erforderlig läderskoproduktion på den nivå som är önskvärd från försörjningsberedskapssynpunkt. Bl.a. föreslås generell stöd i form av offertlån för perioden 1979–1981 under vilken tid den svenska industrins konkurrenskraft förutsätts stärkas. Efter år 1981 förutsätts skoindustrin ha uppnått en sådan lönsamhet att ytterligare offertlån inte erfordras. Behovet av offertlån för budgetåret 1978/79 kan tillgodoses med disponibla medel.

För investeringar i maskiner och byggnader föreslås för budgetåret 1978/79 2,5 milj. kr.

Vissa strukturförändringar erfordras inom skobranschen. Ett holdingbolag med arbetsnamnet Skokartongen föreslås bildas i vilket avses ingå åtta skoföretag. För budgetåret 1978/79 föreslås för detta ändamål skostrukturlån på sammanlagt 5,5 milj. kr.

I propositionen föreslås vidare att ett skoinstitut inrättas. Institutet avses bl. a. att få till uppgift att vara ett centralt service- och rådgivningsorgan i fråga om bl.a. produkt- och designutveckling samt marknadsföring.

Kreditgarantier inom en ram av 17 milj. kr. föreslås för skoföretags behov av säsongskrediter.

För tryggande av försörjningsberedskapen i fråga om gummistövlar föreslås för budgetåret 1978/79 8 milj. kr. i försörjningsberedskapslån och 4 milj. kr. i statlig kreditgaranti till Tretorn AB. Vidare föreslås åtgärder för att stödja sysselsättningen vid företaget.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-10-26

Närvarande: statsminister Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, de Geer, Cars, Gabriel Romanus, Tham och Bondestam.

Föredragande: statsråden Cars och Wirtén

Proposition om åtgärder för försörjningsberedskapen på skoområdet

---

Statsråden föredrar förslag om åtgärder för försörjningsberedskapen på skoområdet. Anförandena redovisas i underprotokollen för resp. departement.

Statsrådet Cars hemställer att regeringen i gemensam proposition föreslår riksdagen att antaga de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen ansluter sig till föredragandenas överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredragandena har lagt fram.

Regeringen förordar att de anföranden som redovisas i underprotokollen skall bifogas propositionen som bilagor 1-2.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-10-26

Föredragande: statsrådet Cars

Anmälan till proposition om åtgärder för försörjningsberedskapen på skoområdet**1. Inledning****1.1 Allmänt**

Det ekonomiska försvarets omfattning och inriktning bestäms i allt väsentligt av vår säkerhetspolitik samt vårt näringslivs struktur i dag och bedömda struktur i framtiden. De planerings- och andra beredskapsåtgärder som vidtas i fred syftar till att göra det möjligt att vid krig, avspärrning eller annan kris täcka de mest oundgängliga behoven av förnödenheter och tjänster.

Den under efterkrigstiden starkt ökade utrikeshandeln har bidragit till en alltmer utpräglad internationell arbetsfördelning. Denna utveckling har påskyndat strukturomvandlingen inom den svenska industrin. Detta gäller i hög grad beklädnadsindustrin, dvs textil-, konfektions-, läder- och skoindustrin. Inom dessa branscher har under det senaste decenniet skett en drastisk minskning av produktion och sysselsättning. Denna utveckling har fått konsekvenser för möjligheterna att i en krissituation tillgodose behoven av beklädnadsvaror. Under 1970-talet har statsmakterna vid flera tillfällen beslutat om särskilda åtgärder för att motverka den från försörjningsberedskapssynpunkt negativa utvecklingen. Under år 1977 fattade riksdagen beslut om särskilda mål för försörjningsberedskapen på sko- och tekoområdena (prop. 1976/77:85, FöU 1976/77:11, rskr 1976/77:238 resp. prop. 1977/78:42, FöU 1977/78:5, rskr 1977/78:81). Enligt dessa beslut bör uthålligheten på beklädnadsområdet bestämmas med utgångspunkt i en avspärrningssituation på ca ett år följd av en efterkristid av ungefär den längd som har studerats i försöken med långsiktplanering inom det ekonomiska försvaret. Denna uthållighet, som täcker en tidsperiod på ca tre år, innebär en högre ambitionsnivå än på de flesta andra försörjningsområden.

1.2 Utvecklingen på läderskoområdet

Som framgår av följande tabell har importen av läderskor varit relativt konstant under de senaste åren. Då konsumtionen och exporten samtidigt har minskat har utrymmet för den svenska produktionen minskat. Produktionen var år 1977 ca 40 %, mindre än år 1973.

Produktion, import, export och tillförsel av läderskor åren 1970-1977 samt första halvåret 1977 och 1978 (1 000 par)

	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1 hå 1977	1 hå 1978
Produktion	6 005	5 036	4 669	4 663	4 034	3 847	3 270	2 870	1 721	1 176
Import	11 371	10 126	11 576	8 689	8 515	10 029	9 540	9 866	5 277	3 766
Export	721	708	1 109	1 035	737	637	555	673	358	271
Tillförsel	16 655	14 454	15 136	12 317	11 812	13 239	12 255	12 063	6 640	4 671

Den svenska importen av läderskor kommer till mycket stor del från EG och EFTA medan importen från u-länder är liten. Importens fördelning på länder framgår av följande tabell.

Importen av läderskor fördelad på länder åren 1976 och 1977 samt första halvåret 1977 och 1978 (%)

Länderområde	1976	1977	1 hå 1977	1 hå 1978
EG	62,1	62,2	63,8	63,2
EFTA	16,0	17,1	12,9	17,7
Övriga industriländer	9,5	8,8	8,0	7,2
Statshandelständer	7,0	5,8	8,0	7,2
U-länder	5,4	6,1	7,4	4,6

1.3 Riksdagens beslut om försörjningsberedskapen på läderskoområdet våren 1977. Tillsättandet av en särskild skodelegation

Som jag nämnt i det föregående fattade riksdagen våren 1977 beslut om mål för försörjningsberedskapen på skoområdet (prop. 1976/77:85, FöU 1976/77:11, rskr 1976/77:238). Enligt beslutet bör bl. a. en årlig produktion om ca 2 milj. par läderskor säkerställas.

För att möjliggöra en nödvändig omstrukturering av skoindustrin beslöt riksdagen vidare att särskilda lån skulle kunna utgå till läderskoindustrin. Följande låneformer har kommit till användning.

– *Skostrukturlån* kan utgå till företag, företagare eller anställda för förvärv av skoföretag eller delar av företag. Lån kan utgå med upp till 75 % av köpeskillingen och är ränte- och amorteringsfritt. Lånet skrivs av successivt

om låntagaren uppfyller åtaganden om produktion och produktionskapacitet. För budgetåren 1977/78 och 1978/79 har sammanlagt anvisats 15 milj. kr.

– *Försörjningsberedskapslån* kan under omstruktureringsfasen utgå till skoföretag som bedöms ha en roll att spela i den framtida skoindustrin. Lånet som är ränte- och amorteringsfritt kan utgå under högst ett år och skrivs av vid lånetidens utgång under förutsättning att låntagande företag uppfyllt åtaganden om produktion och produktionskapacitet. För budgetåren 1977/78 och 1978/79 har sammanlagt anvisats 18 milj. kr.

– *Lån mot offert* kan utgå till företag som åtar sig att *efter* omstruktureringsfasen upprätthålla åtaganden om produktion och produktionskapacitet under viss tid. Lån mot offert utgår för ett år i taget och är ränte- och amorteringsfritt. Lånet skrivs av vid årets slut om åtagandet uppfyllts. Enligt regeringsbeslut i juni 1977 skall offertavtal avse en period av minst fem år. För budgetåren 1977/78 och 1978/79 har sammanlagt anvisats 10 milj. kr.

– *Avskrivningslån* kan utgå till företag för investeringar i maskiner och byggnader. Avskrivningslån kan uppgå till högst 50 % av investeringskostnaden. Lånet är ränte- och amorteringsfritt och skrivs av under en tio- till femtonårsperiod om låntagande företag uppfyller åtaganden om produktion och produktionskapacitet. För budgetåren 1977/78 och 1978/79 har för avskrivningslån sammanlagt anvisats 15 milj. kr. Vidare kan statlig *kreditgaranti* utgå för 25 % av investeringskostnaden.

Efter förslag av regeringen beslöt riksdagen i juni 1978 att bemyndiga överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) att inom en ram av 22 milj. kr. ge kreditgaranti för säsongskrediter till läderskoföretag. Kreditgaranti skall kunna utnyttjas för att täcka en temporär ökning av behovet av rörelsekapital för tidigareläggning av produktionen av höst- och vinterskor för hösten 1978 och vintern 1979.

Regeringen tillsatte i april 1977 en särskild delegation, ”skodelegationen”, med uppgift att leda omstruktureringen och effektiviseringen av skoindustrin. I delegationen ingår bl.a. företrädare för staten, arbetstigare- och branschorganisationer.* Delegationen har lämnat förslag till ÖEF om att bevilja lån av de olika slag som jag här har redovisat.

Skodelegationen överlämnade i augusti 1978 till chefen för handelsdepartementet en ”sammanfattande rapport med förslag till säkerställande av viss minimiproduktion av läderskor”.

Rapportens innehåll redovisas i underbilaga 1.

Efter remiss har yttranden över rapporten lämnats av näringsfrihetsombudsmannen (NO), ÖEF, kommerskollegium (KK), arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) som inhämtat yttrande från länsarbetsnämnden i Örebro län, statens industriverk (SIND), Svenska skofabrikantföreningen, Sveriges gros-

* Professor Ulf af Trolle, ordf, dir Gunnar Lagnell, dir Erling Persson, förbundsordförande Karl-Erik Persson, dir Gösta Rehnqvist, ombudsman Christina Högmark och byråchef Anders Öhring.

sistförbund, Sveriges handelsagenters förbund, Sveriges industriförbund, Sveriges skohandlarförbund, Landsorganisationen i Sverige (LO) som inhämtat yttrande från Beklädnadsarbetarnas förbund samt Tjänstemännens centralorganisation (TCO). En sammanställning över remissinstansernas yttranden återfinns i underbilaga 2.

2. Föredragandens överväganden och förslag

2.1 Skodelegationens verksamhet och dess förslag i stort

Riksdagens beslut våren 1977 om försörjningsberedskapen på läderskoområdet innebar att särskilda instrument skapades och medel beviljades för att möjliggöra en omstrukturering och effektivisering av skoindustrin. Skodelegationen, som tillsattes för att administrera omstrukturerings- och effektiviseringsprocessen, har nu under drygt ett år analyserat branschens konkurrensförutsättningar och prövat olika vägar att åstadkomma en ändamålsenlig branschstruktur.

Delegationen har under sin verksamhet behandlat 93 ansökningar om lån av olika slag och i samband härmed föreslagit ÖEF att bevilja lån enligt följande.

Typ av lån	Antal lån	Totalt belopp (milj. kr.)
Skostrukturlån	3	1,0
Avskrivningslån	15	6,8
Försörjningsberedskapslån och offertlån	75	17,9

ÖEF har i samtliga fall beslutat i enlighet med delegationens förslag.

De förslag som skodelegationen lade fram i augusti detta år har en långsiktig karaktär och syftar till att genom särskilda åtgärder säkra den från försörjningsberedskapssynpunkt erforderliga produktionskapaciteten under perioden 1979–1981. Om inte sådana långsiktiga åtgärder vidtas, bedömer skodelegationen att en fortsatt svensk årsproduktion om 2 milj. par inte kan upprätthållas.

Skodelegationen anser att om den svenska konkurrenskraften allmänt sett återställs och lämpliga åtgärder vidtas mot lågprisimporten bör det finnas möjligheter för en tekniskt genomrationaliserad läderskoindustri med god produktutveckling och marknadsföring att överleva av egen kraft.

Delegationens förslag innebär i korthet följande.

– Ett *allmänt produktionsstöd* i form av offertlån bör utgå till samtliga skoföretag mot åtaganden om bl.a. upprätthållande av viss produktion. Stödet föreslås utgå med 107,0 milj. kr. för perioden 1979–1981. Stödet avses vara högst i början av perioden för att därefter avtrappas.

– Fortsatt *investeringsstöd* till branschen i form av avskrivningslån och

kreditgarantier. För åren 1979–1981 föreslås 21,0 milj. kr. för avskrivningslån.

– Bildandet av ett *skoinstitut* med uppgift att bistå skoindustrin bl. a. med rationalisering, produktutveckling och marknadsföring. Statens kostnader för institutet beräknas för perioden 1979–1981 till ca 8,2 milj. kr.

– Bildandet av *holdingbolaget Skokartongen* i vilket till en början avses ingå åtta av landets skoföretag. För främst detta ändamål föreslås utgå skostrukturlån om sammanlagt 22,5 milj. kr.

2.2 Den svenska skoindustrins konkurrensförutsättningar

Skodelegationen framhåller i sin rapport att den svenska skoindustrin har att arbeta under ett jämfört med andra länder högt kostnadsläge. Delegationen anför vidare att många skoföretag har stora tekniska brister och att marknadsföringen vanligen är dåligt utvecklad. Anledningen härtill är enligt delegationen otillräckliga resurser hos de små och medelstora företag som nu återstår inom branschen. De företag som finns kvar har satsat på mindre delar av marknaden, s. k. marknadsnischer, medan skoföretag med standardtillverkning har slagits ut i konkurrensen med länder med ett lägre kostnadsläge. Under de senaste åren har enligt delegationen situationen förvärrats genom ökad importkonkurrens och vikande efterfrågan på hemmamarknaden. Den negativa utvecklingen har medfört att en nödvändig strukturrationalisering genom sammanslagning av företag har uteblivit. Det har inte funnits köpare då företag har varit till salu.

Ingen av remissinstanserna har några väsentliga invändningar mot delegationens bedömning av vilka faktorer som har försakat den svenska läderskoindustrins svårigheter. Då det gäller frågan vilken betydelse lågprisimporten har haft betonar dock både KK och Sveriges handelsagenters förbund att den svenska skoimporten i allt väsentligt sker från EG/EFTA-området.

Svenska skofabrikantföreningen framhåller att en av orsakerna till skoindustrins svårigheter är att detaljhandeln i prissättningen tillämpar ett system med procentuella pålägg vilket missgynnar svensktillverkade skor.

Jag kan i stort ansluta mig till delegationens analys av läderskoindustrins konkurrenssituation. De brister hos branschen som delegationen pekar på kan enligt min mening ses som en konsekvens av den snabba nedgång som sedan ett par decennier pågått inom branschen. En sådan utveckling medför lätt en bristande framtidstro som i sig förstärker den negativa tendensen. Sålunda minskar t.ex. investeringsviljan hos branschen liksom dess möjligheter att dra till sig nya företagare. Skoindustrins problem har vidare inneburit att nyrekryteringen av personal försvårats. Medelåldern hos de anställda är därför relativt hög. Vad jag här har anfört leder enligt min mening till slutsatsen att det är av största betydelse att motverka en negativ framtidstro inom skoindustrin. Jag bedömer att åtgärder i huvudsaklig

överensstämmelse med skodelegationens förslag bör kunna få sådana effekter. Däremot anser jag i likhet med KK och Sveriges handelsagenters förbund att åtgärder riktade mot den s.k. lågprisimporten inte kommer att ha nämnvärd effekt. Lågprisimporten svarar f.n. för högst 5–6 % av den totala importen. Jag återkommer i avsnitt 2.6 till frågan om lågprisimportens betydelse.

2.3 Allmänt produktionsstöd m.m.

Under skodelegationens verksamhet har ÖEF på förslag av delegationen lämnat försörjningsberedskapslån till skoföretagen på ca 18 milj. kr. Detta stöd har haft en generell karaktär och har utgått för att förhindra att från försörjningsberedskapssynpunkt väsentlig produktionskapacitet skulle läggas ned under delegationens omstruktureringsarbete.

Delegationen har, som jag redan nämnt, utformat ett förslag till generellt stöd för perioden 1979–1981. Därvid har man utgått från att den svenska konkurrenskraften under denna tid kommer att återställas. Det generella stödet om totalt 107,0 milj. kr. föreslås därför trappas ned från 44,0 milj. kr. år 1979 till 35,0 milj. kr. år 1980 och 28,0 milj. kr. år 1981. Därefter förutsätts under vissa förutsättningar en från försörjningsberedskapssynpunkt tillräcklig produktion kunna upprätthållas utan statligt stöd. Stödet föreslås utgå i form av offertlån. För att beviljas sådana lån föreslås att företagen skall uppfylla vissa villkor. Förutom åtagande om viss produktion under perioden 1979–1981 skall företag kunna visa att det inte avser att upphöra med skotillverkning efter år 1981. Stödet bör inte få användas till t.ex. punktaktioner riktade mot andra svenska företag.

Antagandet om *en successivt förstärkt konkurrenskraft* ifrågasätts av Sveriges industriförbund som bedömer att skoindustrin torde få räkna med en fortsatt oförmånlig kostnadsutveckling. Behovet av stöd torde kvarstå och till och med kanske öka. NO instämmer däremot från en principiell utgångspunkt med delegationen i att det är främst genom en generell ekonomisk politik som näringslivets konkurrensförutsättningar bör förbättras. En selektiv politik medför alltid risk för konkurrenssnedvridning. Svenska skofabrikantföreningen förordar att stödet skall bibehållas på 1979 års nivå under de tre åren 1979–1981 och att det först därefter sker någon form av avtrappning. LO anser att regeringen i god tid före treårsperiodens slut bör ta ställning till om det allmänna stödet skall kunna avtrappas helt eller om det måste förlängas ytterligare för att produktionsmålet skall kunna upprätthållas.

Jag vill för egen del framhålla att de föreslagna generella åtgärderna måste ses i samband med de övriga åtgärder som delegationen föreslår för omstrukturering av branschen samt förstärkning i tekniskt avseende och framförallt i fråga om marknadsföring. Utgående härifrån förutsätter jag att skoindustrins behov av produktionsstöd successivt kan minska under

perioden 1979–1981. Därefter bör effektiviseringen och omstruktureringen av skoindustrin tillsammans med de omfattande stödåtgärderna ha förbättrat skoindustrins konkurrenssituation, så att ytterligare stödinsatser från statens sida inte erfordras.

Flera remissinstanser tar upp det föreslagna *produktionsstödet* nivå. KK beräknar att stödet motsvarar 25–32 % av branschens förädlingsvärde år 1976 resp. 40–50 % av lönesumman samma år men anser sig i avsaknad av närmare redovisning av beräkningsgrunder inte kunna ha någon bestämd mening om stödet. Sveriges handelsagenters förbund framhåller att produktionsstödet innebär en subvention av 20 kr. per par skor år 1979 och 13 kr. per par år 1981. Räknat per anställd blir stödet enligt föreningen ca 30 000 kr. för år 1979. SIND anser att det allmänna produktionsstödet kan synas lågt med hänsyn till redovisad skillnad för arbetskostnaden gentemot viktiga importländer men att det ändå bör vara tillräckligt om produktgrupper med den starkaste importkonkurrensen erhåller det största stödet.

Som jag redan har framhållit avses åren 1979–1981 utgöra en anpassningsperiod under vilken skoindustrin bedöms få förmåga att leva vidare av egen kraft. Skodelegationen har beräknat branschens behov av produktionsstöd under denna tid med målsättningen att något väsentligt bortfall av produktionskapacitet inte skall ske. Det av delegationen föreslagna produktionsstödet innefattar även stöd för gummistövelstillverkningen hos Tretorn AB.

Skodelegationen har beräknat att produktionsstöd skall utgå för en produktion som något överstiger målet 2 milj. par skor per år. Jag är för egen del beredd att förorda stöd till en produktion som motsvarar målet 2 milj. par läderskor per år.

NO anser att de stödåtgärder delegationen föreslår måste riktas mot de företag som bedöms ha de bästa förutsättningarna att på lång sikt driva sin rörelse med lönsamhet. I annat fall konserveras enligt NO en orationell företagsstruktur. ÖEF utgår från att produktionsstöd även framgent skall lämnas till de företag som under överskådlig tid bedöms kunna vara av betydelse från försörjningsberedskapssynpunkt.

Jag vill för egen del framhålla att det av skodelegationen föreslagna stödet har en generell utformning och därmed inte verkar snedvridande på konkurrensen. Jag vill vidare framhålla att delegationens förslag beträffande den s.k. Skokartongen innebär att en inte oväsentlig strukturomvandling sker av skoindustrin.

Mot bakgrund av vad jag här har anfört förordar jag att medel beviljas för att möjliggöra avtal med skoföretag om upprätthållande av en produktion av 2 milj. par per år under perioden 1979–1981. Jag vill betona att mina förslag i denna fråga enbart motiveras av önskemålet att upprätthålla en från försörjningsberedskapssynpunkt tillräcklig produktion.

Jag beräknar att 15 milj. kr. erfordras för budgetåret 1978/79. ÖEF disponerar under anslaget V:7 Försörjningsberedskapslån 15 milj. kr. för lån

till skoindustrin varför ytterligare medel inte erfordras under innevarande budgetår. Det bör ankomma på ÖEF att förhandla med skoföretagen och besluta om produktionsstöd upp till en produktion av 2 milj. par per år.

Om det skulle visa sig att det föreslagna produktionsstödet tillsammans med övriga föreslagna åtgärder är otillräckligt för att under åren 1979-1981 upprätthålla produktionsmålet 2 milj. par skor per år får behovet av ytterligare åtgärder vägas mot de statsfinansiella kostnaderna härför. Redan kostnaderna för de åtgärder jag här föreslår för att upprätthålla angiven försörjningsberedskapsnivå innebär enligt min mening att nuvarande produktionsmål kan komma att behöva omprövas under perioden 1979-1981. Härvid bör bl. a. en lösning med produktionskapacitet i malpåse övervägas.

Skodelegationen föreslår att *avskrivningslån* skall ställas till förfogande för investeringar i maskiner och byggnader. Delegationen föreslår vidare att statliga kreditgarantier som hittills skall kunna utgå för 25 % av investeringskostnaden.

Bl.a. med anledning av den tidigare nämnda bristande framtidstro som länge präglat branschen har företagens ny- och reinvesteringsverksamhet legat på en låg nivå. En grundförutsättning för att svenska skoföretag skall kunna hävda sig i framtiden är enligt min mening att de ges möjlighet att utveckla sig tekniskt samt att bedriva verksamheten i rationella lokaler. Delegationens förslag syftar till att göra detta möjligt. Jag tillstyrker därför i stort delegationens förslag. Av medelsbehovet för avskrivningslån bör 6,5 milj. kr. kunna tillgodoses under våren 1979. ÖEF disponerar f.n. 4 milj. kr. för ändamålet. Under budgetåret 1978/79 erfordras därför ytterligare 2,5 milj. kr. Jag återkommer härtill i det följande vid min anmälan av anslagsfrågor. Det bör ankomma på ÖEF att förhandla med skoföretagen om avskrivningslån och besluta om sådana.

Den ram som ÖEF disponerar för kreditgarantier i samband med medgivande av avskrivningslån bör vara tillräcklig för att tillgodose de behov som kan uppstå i samband med investeringar inom skoindustrin.

2.4 Skoinstitutet

Det finns f.n. två centrala serviceorgan på skoområdet. I *Skoforskningsinstitutet* ingår som medlemmar 24 läderskoföretag tillsammans med nio leverantörsföretag samt fack- och branschorganisationer. Skoforskningsinstitutet utför servicetjänster främst på det produktionstekniska området samt då det gäller produktutveckling och konsumentteknisk forskning. *Skobranschrådet* har som huvudmän Svenska garveriidkareföreningen, Skoleverantörernas förening vilken representerar både tillverkare och importörer samt Sveriges skohandlarförbund. Skobranschrådet har således en bredare intressentkrets än Skoforskningsinstitutet. Gentemot skoindustrin har Skobranschrådet sedan ett antal år bedrivit viss informations- och utbildningsverksamhet i designfrågor.

Både Skoforskningsinstitutet och Skobranschrådet uppbär statliga bidrag för sin verksamhet.

Skodelegationen framhåller i sin rapport att många av de svenska skoföretagen är alltför små för att själva kunna bekosta erforderliga insatser för produkt- och designutveckling, svensk marknadsföring samt exportförsäljning. Delegationen föreslår med hänsyn härtill att en stiftelse benämnd *Skoinstitutet* bildas med uppgift att bistå branschen i bl. a. här nämnda avseenden. Stiftelsens huvudmän skall enligt förslaget vara staten, skoindustrin, berörda arbetstagarorganisationer samt skodetaljhandeln. Finansieringen av institutet föreslås av delegationen ske dels genom avgifter från de skoföretag som köper tjänster från institutet, dels genom statliga bidrag.

Skodelegationen föreslår att institutet skall organiseras i två avdelningar. Den ena avdelningen utgörs av det nuvarande Skoforskningsinstitutet som med oförändrade uppgifter överförs till Skoinstitutet. Den andra avdelningen nybildas och utgör marknadsavdelning. Dess uppgifter skall vara att bistå skoindustrin då det gäller bl.a. marknadsföring, designverksamhet, ekonomisk planering och kalkylering.

Skodelegationen anser att Skobranschrådet inte bör inlemmas i det nya Skoinstitutet. Skälet härtill är bl.a. att Skobranschrådet har en mycket bredare intressentkrets än Skoinstitutet avses få. Enligt delegationen bör Skoinstitutet ingå som huvudman i Skobranschrådet. Detta innebär att skoföretag inte skall behöva vara medlemmar i Skoleverantörernas förening för att få del av Skobranschrådets tjänster.

Enligt delegationens uppfattning bör, om förslaget genomförs, Skobranschrådet inte längre erhålla statligt stöd. Detta bör i stället tilldelas Skoinstitutet.

Delegationen beräknar de totala kostnaderna för Skoinstitutet under åren 1979, 1980 och 1981 till 3,3, 3,7 och 4,2 milj. kr. Efter avdrag för beräknade intäkter återstår ett behov av statliga bidrag med 2,5, 2,7 resp. 3,0 milj. kr. Delegationen har härvid förutsatt att ca 25 % av kostnaderna bestrids med intäkter vid försäljning av tjänster till skoföretagen.

Flertalet av remissinstanserna tillstyrker eller lämnar utan erinran delegationens förslag beträffande ett skoinstitut. Enligt Sveriges skohandlareförbund kan Skoinstitutet i längden komma att bli den utslagsgivande faktorn när det gäller skoindustrins framtid. SIND pekar på lämpligheten av att koncentrera teknologi-, design-, marknads- och ledningskunskande till skoinstitutet. Detta bör kunna utgöra en central för utveckling och utbildning inom branschen. Koncentrationen av vitala branschfunktioner är enligt SIND nödvändig eftersom de olika företagen även i den omstrukturerade industrin är för små för att enskilt bära alla utvecklingskostnader.

Sveriges grossistförbund anför vissa kritiska synpunkter på förslaget. Förbundet framhåller att Skoleverantörernas förening inte beretts tillfälle att framföra synpunkter på bildandet av ett skoinstitut. Förbundet påpekar att 31 skotillverkande företag är medlemmar i Skoleverantörernas förening och

föreslår att en överläggning med berörda parter snarast kommer till stånd för att diskutera olika frågor angående ett eventuellt bildande av ett skoinstitut. Grossistförbundet framhåller vidare att även om Skoinstitutet naturligen bör bedöma behovet av och svara för samordningen av statliga stödinsatser är det inte lämpligt att uppgifter om handläggning av stöd till enskilda företag delges andra än berört företag och i särskilda fall branschorganisationen. En uppdelning måste enligt förbundet härvidlag ske av institutets olika kompetensområden. När det gäller förslaget att institutet skall förstärka skoföretagens marknadsföring anser grossistförbundet att utan kännedom om produkturval samt varuinformation om importerade skor som svarar för 85 procent av det totala utbudet, torde eventuella åtgärder på marknadsföringssidan för återstående 15 % av tillförseln att bli av mycket ringa betydelse. Den svenska marknadens struktur och i marknaden inbyggda mekanismer måste enligt förbundet noggrant beaktas då olika aktiviteter övervägs. Grossistförbundet pekar även på frågor som sammanhänger med kreditinformation och kreditbedömning samt betydelsen av moderna och rationella betalnings- och leveransvillkor.

Jag vill för egen del anföra följande. Den långt gångna strukturomvandlingen inom läderskoindustrin har medfört att framförallt små företag återstår i branschen. Små företag kan generellt sett i sig ha vissa konkurrensfördelar då det gäller t.ex. möjligheterna att snabbt ändra produktionsinriktning och att vara allmänt följsamma gentemot marknadens förändringar. Denna flexibilitet har dock inte fullt så stor betydelse då det gäller skoindustrin som inom vissa andra branscher. Denna bransch tillverkar i stor utsträckning på order inför kommande säsong. Det är mindre vanligt att det krävs av företagen att på kort tid tillgodose en plötsligt uppkommande efterfrågan. Däremot är det viktigt att de produkter som visas upp vid t.ex. mässor inte bara har hög kvalitet rent tillverkningsmässigt utan även är attraktiva från design- och modemässiga synpunkter. Dessutom erfordras en aktiv marknadsföring. Små företag har oftast inte tillräckliga resurser att ligga väl framme i dessa avseenden.

Mina förslag i det följande om bildande av holdingbolaget Skokartongen innebär att ett företag skall byggas upp med resurser som är tillräckliga för att upprätthålla en hög kompetens när det gäller bl.a. marknadsföring och designverksamhet. Det bör vidare finnas goda möjligheter att till Skokartongen knyta en väl kvalificerad företagsledning. Det är emellertid viktigt att även de mindre skoföretagen skall ha tillgång till kompetens av det slag jag här har nämnt. Det är därför angeläget att ett centralt organ bildas som till en rimlig kostnad kan sälja tjänster till skoföretagen.

Skofabrikantsföreningen säger sig inte kunna förstå varför ett nytt organ skall behöva skapas. Enligt föreningen skulle det vara en betydligt enklare framkomstväg att Föreningen Skoforskningsinstitutet får den roll som i skodelegationens förslag tilldelas Skoinstitutet.

Jag vill framhålla att skodelegationens förslag inte innebär att ytterligare ett

organ bildas. Skoforskningsinstitutet avses ju ingå som en del av Skoinstitutet.

Mot bakgrund av vad jag här har anfört tillstyrker jag bildandet av Skoinstitutet. Enligt min mening kan emellertid vissa frågor beträffande Skoinstitutets uppgifter, organisation och finansiering behöva övervägas ytterligare. Jag anser därför att en närmare precisering i dessa avscenden bör ske snarast möjligt.

Jag förordar att statliga bidrag utgår för verksamheten under år 1979 i enlighet med skodelegationens förslag. Bl.a. med hänsyn till att lönsamheten inom skoindustrin därefter bör successivt kunna förbättras anser jag att finansieringen av institutet fr.o.m. år 1980 i ökande utsträckning bör ske genom avgifter från skoföretagen. Målet bör vara att ett permanent inrättat skoinstitut skall avgiftsfinansieras i sin helhet.

De samordningsvinster som kan uppnås genom Skoinstitutet torde komma att medföra betydande fördelar för skoföretagen. Genom avgiftsfinansiering skapas förutsättningar för att institutets verksamhet anpassas till skoföretagens behov.

Jag vill framhålla att Skoinstitutet inte bör behandla frågor rörande statligt stöd till enskilda skoföretag. Detta är frågor som hör till berörda statliga myndigheters ansvarsområden, i första hand ÖEF:s. Däremot bör, som jag redan har nämnt, Skoinstitutet ha till uppgift att lämna förslag till berörda myndigheter om vilka statliga åtgärder som kan behöva vidtas för att bistå skoindustrin och om vilka principer som bör iakttas vid fördelning av stöd mellan olika skoföretag.

SIND framhåller i sitt yttrande att den nuvarande läderskoindustrin kan vara för liten för att upprätthålla en från försörjningsberedskapssynpunkt erforderlig infrastruktur i form av maskinservice, komponenttillverkning etc. Enligt SIND bör Skoinstitutet arbeta även för träskoindustrin. Denna bransch utnyttjar till stor del samma infrastruktur som läderskoindustrin och skulle genom en sådan åtgärd ha goda möjligheter att vidareutvecklas. ÖEF anför liknande synpunkter.

Jag vill för egen del betona att de åtgärder som jag här föreslår för läderskoindustrin motiveras av försörjningsberedskapsskäl. Motsvarande förhållanden kan inte sägas föreligga beträffande träskoindustrin. Jag kan mot denna bakgrund inte tillstyrka ÖEF:s och SIND:s förslag.

Skodelegationen bör ges i uppdrag att snarast inkomma till regeringen med förslag hur Skoinstitutets verksamhet bör byggas upp och organiseras i stort under år 1979.

I anmälan till tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 anförde dåvarande chefen för handelsdepartementet att han senare skulle återkomma till frågan om finansieringen av viss utökad verksamhet vid Skoforskningsinstitutet och Skobranschrådet. ÖEF har i skrivelse den 16 juni 1978 hemställt att för budgetåret 1978/79 få överskrida anslagsposten Samarbetsprojekt inom skoindustrin under anslaget F 1. Överstyrelsen för

ekonomiskt försvar med 640 000 kr. för verksamheten vid Skoforskningsinstitutet och Skobranchrådet. Skodelegationen har i skrivelse den 25 augusti 1978 anmält att 375 000 kr. erfordras under återstående delen av år 1978 för verksamheten vid Skoforskningsinstitutet och Skobranchrådet. Jag avser att senare lämna förslag om hur dessa medelsbehov skall tillgodoses. När det gäller medelsbehovet för Skoinstitutet beräknar jag för budgetåret 1978/79 1,25 milj. kr. Jag återkommer härtill vid min anmälan av anslagsfrågor.

2.5 Skokartongen

Inom skoindustrin finns ett antal företag vars ägare önskar sälja sina företag eller avveckla verksamheten. Som redan nämnts framhåller skodelegationen att det hittills har varit mycket svårt att finna köpare till skoföretag som varit till salu. De åtta företag det här är fråga om svarar tillsammans för omkring hälften av den svenska läderskotillverkningen. För att trygga fortsatt verksamhet vid företagen har delegationen slutit preliminära avtal om försäljning av dessa till ett tänkt holdingbolag benämnt "Skokartongen". Vid företagsurvalet har det bedömts angeläget att

- så effektiva enheter som möjligt bildas,
- skokunnandet inom de för produktionen väsentliga regionerna utnyttjas,
- en fördelning på olika skotyper erhålls samt att
- för teknisk och ekonomisk ledning samt för marknadsföring väl kvalificerad personal finns tillgänglig.

Preliminära avtal har slutits med sammanlagt åtta företag om försäljning till Skokartongen för ett belopp av 20,2 milj. kr. Dessa företag redovisas i följande tabell.

Företag	Produktion år 1977 (1 000 par)	Produktions- inriktning	Antal anställda
AB Carlsson & Äqvist, Örebro	-	Import	78
AB Skofabriken Rex, Örebro	135	Damsko	103
Aristokrat Skoindustri AB	180	Herrsko	127
Ymer AB, Örebro	145	Barnsko	44
Skokompaniet i Mjällom AB	245	Grovsko	188
AB Ivar E. Norlins Skofabrik AB, Mjällom	100	Grovsko	64
Docksta Skofabrik AB, Docksta	180	Grovsko	112
AB Norrvikens Skofabrik, Skee	240	Arbetssko	112
Summa	1 225		758

Fördelarna med den föreslagna strukturrationaliseringen är enligt delegationen lägre kollektionskostnader, möjligheter till produktfördelning, sortimentbegränsning och samordning av vissa funktioner samt att en stark förhandlingspart bildas gentemot t.ex. varuhus och kedjeföretag.

Skodelegationen har förhandlat med ett antal investmentbolag att gå in som ägare till Skokartongen. Det har därvid förutsatts att ett riskkapital i storleksordningen 6–8 milj. kr. erfordras. Skodelegationen har redovisat resultatet av förhandlingarna. Av redovisningen framgår att ett antal bolag har förklarat sig villiga att åta sig att gemensamt bilda holdingbolaget Skokartongen och ställa nödvändigt kapital till bolagets förfogande för förvärv av tidigare nämnda åtta företag.

Förhandlingarna har förts under bl.a. förutsättningen att holdingbolaget Skokartongen kan erhålla sedvanliga skostrukturlån vid köp av de åtta skoföretagen.

Av remissinstanserna har endast Sveriges handelsagenters förbund invändningar att göra mot skodelegationens förslag på denna punkt. Förbundet framhåller att i den föreslagna Skokartongen kommer att ingå företagsdelar vars dominerande verksamhet utgöres av grossiströrelse med importerade skor. Om denna verksamhet skall fortgå inom Skokartongens ram torde detta medföra en snedvridning av konkurrensen, eftersom företaget som helhet åtnjuter statligt stöd. Förbundet anser att ett villkor för mottagandet av stödinsatser bör vara att stöden ej lämnas för import av skor.

För egen del anser jag det vara angeläget att det sker en viss omstrukturering av den svenska skoindustrin. En sådan omstrukturering måste dock växa fram på ett naturligt sätt och inte innebära en mer eller mindre tvångsvis sammanslagning av olika företag. Bildandet av Skokartongen innebär enligt min mening att ett slagkraftigt företag skapas där de olika produktionsenheterna bör kunna komplettera varandra väl. Väsentliga samordningseffekter bör kunna uppnås bl.a. då det gäller marknadsföring och designverksamhet. Jag vill betona att delegationens förslag inte innebär att Skokartongen på något sätt skall inta en särställning jämfört med övriga skoföretag då det gäller de statliga stödåtgärder som föreslås för perioden 1979–1981. För att produktionsmålet 2 milj. par per år skall kunna upprätthållas förutsätts att produktionen hos företag utanför Skokartongen inte minskar i någon påtaglig utsträckning. När det gäller de farhågor om snedvridning av konkurrensen i fråga om importverksamheten som Sveriges handelsagenters förbund framför, vill jag framhålla att det föreslagna produktionsstödet är beräknat med utgångspunkt från i Sverige tillverkade skor. Med hänsyn härtill synes riskerna för snedvridning av konkurrensförutsättningarna i fråga om import av skor inte vara stor.

Beklädnadsarbetarnas förbund förordar med instämmande av LO att staten skall gå in som ägare till Skokartongen. Enligt TCO bör staten på lämpligt sätt ta ansvar för finansieringen av holdingbolaget för det fall privata

bolag inte skulle vara intresserade av att satsa kapital.

Jag kan för egen del inte se att några väsentliga vinster skulle uppnås genom ett statligt ägarengagemang. Ett statligt företag kan inte ges andra möjligheter, rättigheter och skyldigheter än andra företag. Det väsentliga är att Skokartongen får ägare som har goda förutsättningar att driva ett företag av Skokartongens karaktär.

Mot bakgrund av vad jag här har anfört tillstyrker jag skodelegationens förslag om att skostrukturlån för bildande av Skokartongen skall medges. Enligt delegationens förslag erfordras härför totalt 16 milj. kr. i skostrukturlån. Med hänsyn till att ÖEF f.n. disponerar 14 milj. kr. erfordras således under budgetåret 1978/79 ytterligare 2 milj. kr. för detta ändamål. Det bör ankomma på ÖEF att sluta avtal om skostrukturlån och besluta om sådana.

Skodelegationen föreslår vidare en reserv på 6,5 milj. kr. för ev. ytterligare köp av företag. Jag beräknar för egen del 3,5 milj. kr. som reserv till regeringens disposition. Jag återkommer härtill vid min anmälan av anslagsfrågor.

2.6 Behov av handelspolitiska åtgärder

Skodelegationen framhåller i sin rapport att den inte anser det i längden vara möjligt att utan orimliga kostnader för staten lösa skoindustrins problem om inte också handelspolitiska åtgärder vidtas. Delegationen betonar emellertid samtidigt att lågprisimporten hittills i mindre utsträckning berört läderskor än skor av annat slag, främst textilskor och stövlar.

Av remissinstanserna anser LO att det nu finns skäl att införa en allmän licensiering i fråga om import av läderskor. Beklädnadsarbetarnas förbund anser att ett skydd bör ske mot lågprisimporten av skor. Enligt Svenska skofabrikantföreningen bör regeringen ta upp frågan om i första hand beredskap och i andra hand skydd för den verkliga lågprisimporten.

Av övriga remissinstanser är flertalet negativa till att handelspolitiska åtgärder skall vidtas. KK anser således att de åtgärder som torde åsyftas av skodelegationen är åtgärder vid gränsen. För att få effekt måste enligt KK en begränsning omfatta en stor del av importen. På lädersskoområdet svarar emellertid EG/EFTA för ca 80 % av importen. KK hänvisar i detta sammanhang till sin vid flera tidigare tillfällen framförda negativa inställning till införandet av importrestriktioner gentemot EG- och EFTA-länderna. Utvecklingen då det gäller importen från övriga länder – fransett importen från statshandelsländerna – tyder enligt KK inte på att importrestriktioner kan anses påkallade.

Både Sveriges grossistförbund och Sveriges handelsagenters förbund pekar på lågprisländernas begränsade andel av den svenska läderskoimporten och avstyrker att importbegränsningar vidtas mot dessa länder. Grossistförbundet framhåller vidare att ungefär hälften av svensk produktion utgörs av

arbetskyddsskor och motsvarande och att dessa slag av skor inte torde ha någon betydande känning av importkonkurrens.

NO framhåller att den internationella arbetsfördelningens fördelar bör tillvaratas. Den betydande skoimporten torde ha bidragit till den under en följd av år från konsumentsynpunkt fördelaktiga prisutvecklingen i fråga om skor.

För egen del vill jag framhålla följande.

Som jag har nämnt i det föregående är det enligt min mening den minskade inhemska efterfrågan på skor som medfört de största problemen för branschen.

Våra möjligheter att förbättra den svenska industrins läge genom att ingripa mot importen begränsas av våra internationella åtaganden. För ett litet, starkt exportberoende land som Sverige finns särskild anledning att slå vakt om frihandeln och de internationella regler som värnar den. Avsteg från dessa regler från svensk sida riskerar – något som inte nog starkt kan understrykas när krav på ökade protektionistiska åtgärder nu förs fram från olika håll – att mötas av motåtgärder från andra länder. Sådana motåtgärder skulle kunna bli besvärande och leda till arbetslöshet i andra viktiga branscher. Vårt bästa skydd mot en tilltagande protektionism är och förblir det regelsystem som har utvecklats i GATT, det allmänna tull- och handelsavtalet.

Som framhålls av KK kommer ca 80 % av vår läderskoimport från länder inom EG/EFTA. De importrestriktioner som vidtogs hösten 1975 riktade sig bl.a. mot dessa länder och uppfattades av dessa som brott mot våra internationella avtal.

Importen från statshandelsländer är bilateralt reglerad gentemot resp. land. Statshandelsländernas andel av läderskoimporten uppgår till 6–7 %. Lågprisimporten av läderskor dvs. import från länder som Sydkorea, Hongkong, Taiwan, Brasilien och Argentina, uppgick år 1977 till ca 6 % av den totala importen. Andelen lågprisimport var 1:a halvåret 1977 7,4 % och 1:a halvåret 1978 4,6 %. Lågprisimporten utgör således f. n. ingen väsentlig del av läderskoimporten. Jag vill emellertid samtidigt framhålla betydelsen av att importutvecklingen från lågprisländerna noga följs.

2.7 Alternativa metoder att tillgodose försörjningsberedskapen

Statens kostnader för att upprätthålla försörjningsberedskapen på skoområdet har ökat kraftigt under de senaste åren. Det är med hänsyn härtill enligt min mening angeläget att nya möjligheter att täcka behoven i en krisituation noga övervägs.

I prop. 1976/77:85 om åtgärder för försörjningsberedskapen på skoområdet, som förelades riksdagen våren 1977, framhöll dåvarande chefen för handelsdepartementet att den bästa metoden att uppnå önskad försörjningsberedskap på skoområdet är att inom landet vidmakthålla en löpande

produktion. Han betonade dock samtidigt att det kan bli nödvändigt att kombinera den löpande produktionen med en viss produktionskapacitet i malpåse. Vidare skulle enligt dåvarande chefen för handelsdepartementet maskiner från nedlagda skoföretag kunna köpas av staten och placeras hos andra skoföretag.

NO och Sveriges industriförbund anser att möjligheterna att i viss utsträckning låta försörjningsberedskapen tryggas med maskinutrustning i malpåse nu bör närmare övervägas. Sveriges skohandlareförbund anför liknande synpunkter.

Malpåsefrågan har sedan våren 1977 ytterligare studerats. På uppdrag av regeringen har således ÖEF utrett olika möjligheter att upprätthålla försörjningsberedskapen på tekoområdet. Utredningsresultatet tyder på att svårigheterna med att utbilda ny arbetskraft är det stora problemet då det gäller att lita till maskinutrustning i malpåse. ÖEF framhåller i utredningen att antagandena i planeringen om ökad skiftgång i en krissituation innebär att en betydande malpåsekapacitet då förutsätts kunna tas i bruk.

Utredningsresultaten bör enligt min mening i viss utsträckning kunna vara giltiga även för skoområdet. Även om det således kan finnas vissa problem i att låta kapacitet i malpåse utgöra ett komplement till den löpande produktionen, är det dock enligt min mening angeläget att undersöka om det genom särskilda förberedelser är möjligt att minska dessa svårigheter.

2.8 Statlig garanti för skoföretags behov av säsongskrediter

Riksdagen beslöt våren 1978 att statlig kreditgaranti skulle kunna utgå inom en ram av 22 milj. kr. för lån till läderskoföretag att utnyttjas för att täcka behovet av rörelsekapital för tidigareläggning av produktionen av höst- och vinterskor för hösten 1978 och vintern 1979 (prop. 1977/78:125, FöU 1977/78:24, rskr 1977/78:287).

ÖEF har i skrivelse den 19 oktober 1978 efter förslag av skodelegationen hemställt att statlig kreditgaranti för skoföretags behov av säsongskrediter skall utgå även för vår- och sommarsäsongen 1979 samt för höst- och vintersäsongen 1979-1980 inom en ram av 30 milj. kr.

Verksamheten inom läderskobranschen karaktäriseras av att produktion och försäljning sker säsongvis. Stora lager byggs upp under en längre period och säljs därefter under relativt kort tid. Den dåliga lönsamheten under en följd av år har medfört att skoindustrins möjligheter att möta temporära likviditetspåkänningar är begränsade. Erfarenheterna av de garantier som lämnats under år 1978 är enligt min mening goda. Mot bakgrund härav och med hänsyn till att den svenska läderskoindustrins tillverkning alltmer kommit att inriktas på höst- och vinterskor och därmed koncentreras till endast en försäljningssäsong, är jag beredd att föreslå att vissa kreditgarantier till läderskoföretag skall medges. Mot bakgrund av det ökade stödet till skoindustrin i form av bl.a. allmänt produktionsstöd och skostrukturlån,

vilket bör förbättra skolöretagens kreditvärdighet, anser jag dock att garantier inom en ram av 17 milj. kr. bör kunna tillgodose behovet. Jag återkommer här till i det följande vid min anmälan av anslagsfrågor.

2.9 Stöd för tillverkning av gummistövlar

I prop. 1977/78:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 tillstyrkte dåvarande chefen för handelsdepartementet ett förslag till avtal mellan svenska staten genom ÖEF och Tretorn AB om upprätthållande av viss försörjningsberedskapsviktig produktionskapacitet vid företaget i fråga om gummistövlar, läderskor och läderstövlar under perioden 1979–1981. Avtalet innebar bl.a. att Tretorn AB för denna period skulle erhålla sammanlagt 25,5 milj. kr. i försörjningsberedskapslån.

Riksdagen hade ingen erinran mot förslagen (FÖU 1977/78:24, rskr 1977/78:287).

En av förutsättningarna för giltigheten av avtalet mellan ÖEF och Tretorn AB var att företaget genom banklån eller på annat sätt skulle kunna finansiera verksamheten under år 1978. Eftersom detta villkor inte har kunnat uppfyllas av Tretorn har avtalet förfallit.

Tretorn har i skrivelse den 7 augusti 1978 och i en promemoria som överlämnats den 28 augusti 1978 redovisat vissa planer för omstrukturering av koncernens verksamhet och behovet av statliga insatser för att upprätthålla bl.a. från försörjningsberedskapssynpunkt väsentlig produktionskapacitet.

Skodelegationen har på uppdrag av regeringen granskat de av Tretorn AB redovisade planerna. Delegationen har i skrivelse till regeringen den 22 september 1978 lämnat synpunkter på Tretorns förslag till omstrukturering och på de finansiella förutsättningarna härför samt rekommenderat regeringen att i huvudsak godta Tretorns förslag. Skodelegationens rekommendation innebär dels att försörjningsberedskapsviktig produktionskapacitet i fråga om gummistövlar skall tryggas dels att statlig garanti för lån, s.k. IG-lån, utgår för att möjliggöra rekonstruktionen. Rekonstruktionen förutsätter uppsägning av viss personal. Särskilt arbetsmarknadspolitiskt stöd föreslås av detta skäl utgå.

Delegationen konstaterar att den från försörjningsberedskapssynpunkt inte funnit det vara möjligt att säkra tillverkningen av *lättgummiskor* vid Tretorns fabriker i Hjarsås och Helsingborg.

Skodelegationen har i den sammanfattande rapport med förslag till säkerställande av viss produktion av läderskor som jag redogjort för i det föregående räknat med att ett försörjningsberedskapslån på 8 milj. kr. skall lämnas till Tretorn AB för upprätthållande under år 1979 av försörjningsberedskapsviktig produktion på *gummistövelområdet*.

ÖEF har den 25 oktober 1978 lämnat förslag till avtal mellan staten och Tretorn AB om upprätthållande av erforderlig produktionskapacitet i fråga

om gummistövlar under åren 1979–1981. För hela perioden erfordras enligt avtalet 19,5 milj. kr. i försörjningsberedskapslån. Härav avser 8 milj. kr. år 1979.

Riksdagen medgav våren 1978 att Tretorn AB i samband med övertagandet av Embla AB:s i konkurs tillverkning av läderstövlar erhöll statlig kreditgaranti på 8 milj.kr. för rörelsekapital (prop. 1977/78:125, FöU 1977/78:24, rskr 1977/78:287).

Med anledning av att Tretorn AB hösten 1978 sålt Embla AB upphör den statliga garantin att gälla vid årsskiftet 1978-1979.

Enligt ÖEF:s avtalsförslag skall 4 milj.kr. av garantin till Tretorn AB förlängas att gälla under år 1979 och avse rörelsekapital för företagets tillverkning av gummistövlar.

Jag vill framhålla att genom en sådan garanti förbättras Tretorn AB:s möjligheter att klara sin likviditet. Några ytterligare statliga insatser under perioden 1979–1981 är därför inte erforderliga. En förutsättning för avtalet är således att företaget i fortsättningen kan tillgodose sitt likviditetsbehov på den allmänna kreditmarknaden.

Mot bakgrund av vad jag här har anfört förordar jag att medel anvisas och att statlig kreditgaranti lämnas så att det blir möjligt att träffa avtal med Tretorn AB om upprätthållande av försörjningsberedskapsviktig produktionskapacitet av gummistövlar under åren 1979–1981.

Jag återkommer härtill vid min anmälan av anslagsfrågor.

Chefen för arbetsmarknadsdepartementet kommer senare denna dag att lägga fram förslag beträffande de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som erfordras till följd av omstruktureringen av företaget.

3. Hemställan

Med hänvisning till vad jag här har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna de åtgärder för försörjningsberedskapen på skoområdet som jag har förordat.

4. Anslagsfrågor för budgetåret 1978/79

DRIFTBUDGETEN

ELFTE HUVUDTITELN

F. Ekonomiskt försvar

F 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Under denna rubrik har i statsbudgeten för innevarande år anvisats ett förslagsanslag av 234 180 000 kr.

Medel har bl.a. beräknats för programmet Beklädnad m.m. Under anslaget

får ÖEF under innevarande budgetår på driftbudgeten disponera högst 50 737 000 kr. för detta program, varav 500 000 kr. under anslagsposten Samarbetsprojekt inom skoindustrin. Ytterligare medel har på kapitalbudgeten anvisats under investeringsanslagen V:7 Lån till teko-, sko- och garveriindustrier, V:9 Försörjningsberedskapslån och V:10 Skostrukturlån.

I det föregående har jag tillstyrkt skodelegationens förslag om bildande av ett skoinstitut. För budgetåret 1978/79 beräknar jag 1 250 000 kr. ÖEF bör medges att för ändamålet överskrida förslagsanslaget F 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Jag har vidare förordat att statlig garanti skall utgå för läderskoföretags behov av säsongskrediter samt för behov av rörelsekapital vid Tretorn AB:s tillverkning av gummistövlar. Med hänvisning härtill hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att statlig kreditgaranti får ingås för säsongskrediter till läderskoföretag inom en ram av 17 000 000 kr.,
2. medge att statlig kreditgaranti får ingås för lån på 4 000 000 kr. till rörelsekapital till Tretorn AB:s tillverkning av gummistövlar.

KAPITALBUDGETEN

V FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

V:7 Lån till teko-, sko- och garveriindustrier. Av vad jag har anfört i det föregående framgår att för avskrivningslån för skoindustrin erfordras 6 500 000 kr. under budgetåret 1978/79. ÖEF disponerar f.n. 4 000 000 kr. Med anledning härav hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Lån till teko-, sko- och garveriindustrier* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kr.

V:9 Försörjningsberedskapslån. Med hänvisning till vad jag har anfört i det föregående om stöd till Tretorn AB:s tillverkning av gummistövlar hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Försörjningsberedskapslån* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kr.

V:10 Skostrukturlån. Av vad jag har anfört i det föregående framgår att för skostrukturlån erfordras totalt 19 500 000 kr. Beloppet erfordras i sin helhet under budgetåret 1978/79. ÖEF disponerar f.n. 14 000 000 kr. Med anledning härav hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att till *Skostrukturlån* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 anvisa ett investeringsanslag av 5 500 000 kr.

SKODELEGATIONEN

Till Chefen för Handelsdepartementet

Sammanfattande rapport med förslag till säkerställande av viss minimiproduktion av läderskor

Skodelegationen tillsattes enligt proposition 1976/77:85 1977.04.28 och påbörjade sin verksamhet 1977.06.08. Den har till uppgift att föreslå sådana åtgärder, som anses vara nödvändiga för att trygga en produktion i fredstid av minst 2 miljoner, dock helst 2.5 miljoner par läderskor inom landet. Delegationen, vars arbete skall vara avslutat senast 1978.12.31, ber härmed att få överlämna en sammanfattande rapport över sin verksamhet jämte ett förslag till åtgärder för att säkerställa den angivna minimiproduktionen.

Rapporten inleds med en kort översikt över delegationens hittillsvarande arbete. Därefter sammanfattas de erfarenheter som ligger till grund för det nu framlagda förslaget, innan detta presenteras.

Skodelegationens hittillsvarande arbete

Skodelegationen har under sitt arbete fram till dagens datum haft 24 protokollförda sammanträden. Hela delegationen eller delar därav har besökt 36 företag, som tillsammans representerar 95 % av läderskoproduktionen inom landet.

1978.06.29 ägde en hearing rum till vilken alla tillverkare med en produktion av minst 50.000 par läderskor per år hade inbjudits. Samtliga inbjudna företag var representerade vid denna hearing.

Delegationen har under sitt arbete överlämnat ett antal lägesrapporter till Handelsdepartementet och även vid olika tillfällen framlagt sina egna och tagit del av departementets synpunkter vid samtal med handelsministern, statssekreteraren och tjäns temän vid departementet.

Lägesrapporterna bifogas denna skrivelse i en särskild bilaga som med hänsyn till de lämnade informationerna bör betraktas som konfidentiellt material. (ej här)

Delegationen har under sin verksamhet haft möjligheter föreslå Överstyrelsen för Ekonomiskt Försvar (ÖEF) utbetalning av *skostruktur-, avskrivnings-, försörjningsberedskaps- och offertlån*, vilka samtliga efter varierande tid och efter uppfyllande av gjorda åtaganden avskrivs. Dessutom har garantier för lån i bank kunnat lämnas i samband med investeringar. ÖEF har i samtliga ärenden som tillstyrkts av delegationen träffat slutliga avtal med berörda företag.

Delegationen har under sin verksamhet behandlat 93 ansökningar om lån av olika slag och därvid beslutat föreslå ÖEF att bevilja desamma enligt nedanstående uppställning:

	Antal lån	Totalt belopp ca mkr
Skostrukturlån	3	1,0
Avskrivningslån	15	6,8
Garantier i anslutning till avskrivningslån	4	1,6
Försörjningsberedskaps- och offertlån	75	17,9

Delegationen har tidigare därutöver framlagt ett antal förslag som delvis genomförts, nämligen följande:

Garantier för lån till rörelsekapital (säsongöverbrygning) har beviljats inom en ram på 22 mkr, varav hittills använts 4,5 mkr.

Utökad stöd för teknisk hjälp samt modellör- och designhjälp. Vår hemställda härom har i avvaktan på vårt nu framlagda mer omfattande förslag ännu ej genomförts.

Sammanfattande bakgrund till nu framlagt förslag

När delegationen började sitt arbete uppgick den svenska produktionen av läderskor till drygt 3 milj. par läderskor på årsbasis. Företagen hade bakom sig ett från lönsamhetssynpunkt acceptabelt år 1976.

Delegationens studier av industrin har påvisat stora tekniska brister inom många företag samt en nästan allmänt bristfällig marknadsföring som följd av alltför små resurser inom flertalet av de små och medelstora företag som återstår inom branschen. De tidigare storföretagen med standard Skor på sitt program har dukat under för den övermäktiga konkurrensen från låglöneländerna. De företag som överlevt har i regel kunnat göra detta genom att söka och finna s k nischer, vilka emellertid oftast är små och företrädesvis ger överlevnad åt mindre företag. Därtill kommer osäkerheten i sysselsättningen och produktion på grund av plagiering av nischföretagens produkter. De tekniska resp marknadsmässiga bristerna anses emellertid kunna repareras genom insatser på dessa områden, vilket ingått i framlagda förslag.

Utvecklingen därefter har emellertid blivit starkt negativ, vilket avspeglat sig i delegationens löpande rapporter. Produktionen har stadigt minskat, såväl genom bortfall av företag som genom produktionsminskningar inom ett stort antal kvarvarande företag.

Det finns många anledningar härtill:

Främsta orsaken till den minskade produktionen är successivt inträffad och ytterligare förväntad ökad importkonkurrens. (Bil. I Prod. import, export och tillförsel av skodon 1970, 76, 77 samt 1:a kv. 76, 77 och 78). Lönekostnadsgapet till de främsta konkurrentländerna har fortfarande ökat,

trots den svenska devalveringen (Bil. 2). Ett resultat har blivit försämrad lönsamhet samt bristande framtidstro. Under 1978 har situationen även förvärrats för skoindustrin liksom andra hemmamarknadsindustrier som följd dels av den genomförda åtstrammingspolitiken, dels av betydande lagerminskning inom skodetaljhandeln.

En följd av den negativa utvecklingen har varit att det inte funnits några möjligheter att genomföra nödvändiga strukturrationaliseringar genom sammanslagning av företag. Det har varit företag till salu som följd av problem vid generationsväxling, den allmänt inträffade eller förväntade negativa utvecklingen etc, med det har i regel inte funnits köpare, inte ens med erbjudna skostrukturlån. Delegationen har endast i två fall kunnat medverka vid övergång till ny ägare, och i båda fallen har det varit fråga om ren övergång för att säkra produktionsvolym utan samband med struktur-rationalisering.

Vi står nu inför en situation, där det synes vara helt orealistiskt att förvänta oss en fortsatt svensk produktion om ens 2 miljoner par, om inte mer långsiktiga åtgärder vidtages. Det är mot denna bakgrund som föreliggande förslag måste ses. Det bör vidare observeras, att det från regeringens sida gällt som en bestämd förutsättning för delegationens arbete, att Sverige inte har för avsikt att bygga upp några handelshinder, möjligen med undantag gentemot importen från vissa låglöneländer. Delegationen anser det emellertid icke i läng den möjligt utan orimliga kostnader för statsverket att lösa skoindustrins problem utan att också handelspolitiska åtgärder vidtages. Denna fråga synes emellertid inte kunna aktualiseras så snart, att den får någon betydelse för delegationens arbete. Det bör också nämnas, att låglöneimporten hittills i mindre utsträckning berör läderskor än skor av annat slag, främst textilskor och stövlar.

Precisering av de problem som måste lösas

Ur ovanstående framställning och de övrlämnade lägesrapporterna kan utläsas ett antal delproblem, som måste lösas för att det skall vara möjligt att säkerställa en beredskapsproduktion om minst 2 miljoner, helst 2,5 miljoner par läderskor, d.v.s. en svensk produktion som motsvarar ca 20 % av den svenska efterfrågan på läderskor under normala förhållanden.

1. Det är nödvändigt att helt allmänt stärka de svenska företagens konkurrenskraft på lång sikt, så att de vid en tillfredsställande lönsamhet kan uppnå den angivna andelen av den svenska marknaden, eller alternativt avsätta felande kvantiteter på exportmarknaderna.

2. Det är nödvändigt att söka skapa möjlighet till ägarbyte för sådana företag, som i annat fall kommer att avvecklas, även om målet enligt punkt 1. kan uppnås. Det bör också observeras, att frågan om ägarbyte i flera fall är akut, medan målet enligt punkt 1. inte kan nås annat än på längre sikt.

3. Såsom tidigare nämnts, upphör Skodelegationens uppdrag med

utgången av år 1978. Oavsett vilka åtgärder som kommer att beslutas för att lösa problemen enligt punkterna 1. och 2. kommer det att kvarstå ett behov av ett organ, som löpande kan övervaka utvecklingen inom branschen och vid behov föreslå och genomföra behövliga åtgärder. Ett sådant organ måste skapas.

Paketlösning

Skodelegationen söker i sitt förslag att lösa de angivna tre delproblemen genom ett paket, vars delar tillsammans är avsedda att säkerställa den önskade produktionen. Nedan återges kortfattad komponenterna i paketlösningen, innan de behandlas utförligare i den följande framställningen samt i bilagorna. Alla detaljer återges i bilagor 3-5, som med hänsyn till de lämnade informationerna bör betraktas som konfidentiella. (ej här)

I. Den väsentligaste komponenten i paketet utgöres av ett allmänt produktionsstöd, som med avtrappande storlek utgår under de närmaste tre åren.

II. En andra, i det närmaste lika väsentlig komponent, omfattar skapandet av ett holdingbolag med arbetsnamnet Skokartongen, vilket med stöd av skostrukturlån i första hand uppköper ett mindre antal företag som eljest skulle löpa risk att upphöra med sin verksamhet på kort sikt men därutöver även några företag med ett önskvärt, kompletterade sortiment. Detta nyskapande företag skulle givetvis få del av de allmänna stöden.

III. Det är nödvändigt att fortsätta den tekniska rationaliseringen inom branschen, vilket bl.a. sker genom fortsatta avskrivningslån för investeringar. Därutöver krävs emellertid även förstärkta resurser för teknisk rådgivning av det slag som f.n. lämnas genom Skoforskningsinstitutet. Se nedan under punkt V.

IV. Såsom tidigare nämnts är de flesta av de kvarvarande företagen inom branschen relativt små eller medelstora. De är ofta alltför små för att själva kunna bekosta erforderliga insatser för produkt- och designutveckling, inhemsk marknadsföring och exportförsäljning. Lätt tillgängliga, gemensamma resurser på överkomliga ekonomiska villkor måste skapas. Se nedan under punkt V.

V. Skodelegationen ersättes lämpligast genom ett utvidgat Skoinstitut, i vilket nuvarande Skoforskningsinstitutet infogas och samordnas med nuvarande Skobranschråd, och ges samtidigt ökade resurser för såväl teknisk rådgivning som rådgivning ifråga om produkt- och designutveckling, svensk och utländsk marknadsföring. Vid sidan av det sålunda skapade Skoinstitutet förutsätts ÖEF liksom hittills handha all fördelning och kontroll av olika stöd.

I det följande behandlas de olika komponenterna i vårt förslag till lösning.

Det allmänna produktionsstödet

Såsom tidigare nämnts, möter den svenska skoindustrin idag mycket svåra konkurrensförhållanden på en stagnerande marknad. Detta gäller emellertid inte enbart skoindustrin utan också en rad andra industrier, såsom stora delar av verkstadsindustrin. Vi nämner detta för att motivera vår grundläggande uppfattning, att den svenska regeringen under de närmaste åren tvingas att föra en politik, som återställer den svenska konkurrenskraften helt allmänt. När detta skett och lämpliga åtgärder vidtagits som skydd mot lågprisimport, bör det även finnas möjligheter för en teknisk genomrationaliserad läderskoindustri med god produktutveckling och marknadsföring att överleva av egen kraft. Vi har haft detta som arbetshypotes i vårt förslag till allmänt produktionsstöd enligt ett offertförfarande, som innebär att företag, som åtar sig att under närmaste treårsperiod upprätthålla en viss kontrakterad produktion samt vidtaga nödvändiga rationaliseringsåtgärder, för detta erhåller ett preciserat ekonomiskt stöd, som är av avtrappande storlek. Avtrappningen reflekterar vår uppfattning, att den svenska konkurrenskraften helt allmänt måste stärkas.

Såsom allmänt villkor för produktionsstödet gäller sålunda ett åtagande att upprätthålla viss preciserad produktion under tre års tid. Vid sidan härav har emellertid ytterligare två villkor uppställts:

1. Det företag som emottager stöd måste bedriva produktionen under förhållanden, som ådagalägger företagets avsikt att föbli inom branschen även efter utgången av stödperioden. Det krävs t.ex. att produktionen bedrivs i lokaler av tillfredsställande kvalitet samt att den maskinella utrustningen på ekonomiska grunder förnyats i takt med den tekniska utvecklingen.

2. Produktionsstödet får inte användas på ett sätt, som motverka syftet med stödet, nämligen att hjälpa industrin att överleva under en övergångsperiod. Stödet bör sålunda inte användas till t ex punktaktioner, riktade mot andra svenska företag.

Det i bilaga 3 närmare preciserade stödet beräknas medföra följande kostnader för de tre åren:

1979	44,0 mkr
1980	35,0 mkr
1981	28,0 mkr
	<hr/>
Totalt	107,0 mkr

Den s.k. Skokartongen

Förhandlingar har genomförts med ett antal skoindustriföretag, vars ägare önskar sälja eller alternativt avveckla sina företag, t.ex. därför att de uppnått pensionsåldern och saknar efterträdare, men även av andra skäl. Förhandlingar har även ägt rum med några andra företag med kompletterande

sortiment. Såsom resultat av dessa förhandlingar har träffats preliminära avtal med 8 företag om köp av aktierna i dessa eller i några fall övertagande av tillgångar och skulder för ett sammanlagt belopp på 21,1 mkr. Härvid har förutsatts, att säljarna erhåller befrielse från skatt på realisationsvinst.

Förhandlingar har skett för räkning av ett tänkt holdingbolag med arbetsnamnet Skokartongen och med ett aktiekapital på 6–8 mkr. Alternativt kan det vara lämpligare, att aktiekapitalet i något av de sålunda "köpta" företagen ökas till motsvarande belopp, och att detta sedan står som köpare till de övriga.

Det har förutsatts, att köpen sker med stöd av s k skostrukturlån, som uppgår till 75 % av köpesumman, som sedan avskrivs på vissa villkor.

När detta förslag framställs, finns det ännu ingen ägare till Skokartongen, d. v. s. någon som är villig att ställa det nödvändiga riskkapitalet på 6–8 mkr till förfogande. Delegationen har emellertid fört samtal med tänkbara intressenter och därvid funnit, att det inte är orealistiskt att tänka sig, att något investmentbolag eller en grupp av sådana skulle vara villiga att ingå som ägare. Det har emellertid inte varit möjligt att genomföra några konkreta förhandlingar förrän det klargjorts vilka företag, som skall ingå i Skokartongen och utarbeta ett prospekt på denna grundval. Arbetet härpå pågår nu.

Genomförande av de redan gjorda preliminära avtalen kräver skostrukturlån på 16 mkr. Därutöver bör det emellertid finnas en reserv på ytterligare 6,5 mkr för att möta eventuellt kommande behov för köp av ytterligare företag. Kostnaderna för genomförandet av redan träffade avtal kan förutsättas inträffa senare. Beloppet bör emellertid finnas till förfogande redan från 1979.

I bil 4 (ej här) återges erforderliga uppgifter om de företag, som förutsättes ingå i Skokartongen från dess bildande. Ekonomiska utvecklingen rörande de ingående företagen har sammanställts i en särskild bilaga. (ej här)

Stöd i form av avskrivningslån

Såsom inledningsvis framgått har avskrivningslån beviljats under flera år. Det förutsattes att sådant stöd kan lämnas även i fortsättningen. Delegationen har beräknat, att under våren 1979–1981 ett sammanlagt stöd av 21 mkr kommer att behövas. Av detta belopp avser 12 mkr beräknade investeringar i de företag, som ingår i den planerade koncernen, och förutsättes att merparten härav kommer att tagas i anspråk under 1979. Resterande 9 mkr avser i huvudsak löpande investeringar under perioden.

Stöd till rationalisering, produktutveckling och marknadsföring

Såsom nämnts föreslås bildandet av ett övergripande Skoinstitut, som i sin verksamhet inkorporerar den verksamhet, som idag bedrivs inom Skoforskningsinstitutet och samordnas med Skobranschrådet. För att kunna sköta de utvidgade uppgifter som Skodelegationen föreslår att det nya institutet skall få, måste det få betydligt ökade resurser utöver vad som idag ges till de existerande organen. De utvidgade resurserna skulle gå dels till utökad personalstyrka, dels till stöd i annan form, t.ex. för utbildning av designers och modellörer, gemensam varuinformation, konsultation betr marknadsföring och ekonomi, kreditfrågor etc.

Förslaget återges i detalj i bil. 5. Det medför följande årliga nettokostnader för staten, sedan hänsyn tagits till att Skoinstitutet kan debitera företagen en viss del av sina tjänster:

Kostnader per år	1979	2.430 tkr
	1980	2.710 tkr
	1981	3.030 tkr

Befintliga resurser för stöd

När detta förslag avges finns vissa ännu ej disponerade belopp tillgängliga för att täcka stöd av ovanstående slag fr.o.m. 1979.01.01.

Följande belopp har ännu inte disponerats för stöd per dagens datum:

Skostrukturlån	ca 14,0 mkr
Avskrivningslån	ca 8,0 mkr
Försörjnings-, beredskaps- och offertlån	ca 15,0 mkr*
Säsongs krediter	ca 17,5 mkr

Skodelegationen förutser, att följande belopp kommer att utnyttjas under hösten 1978:

Skostrukturlån	–
Avskrivningslån	ca 4,0 mkr
Försörjnings-, beredskaps- och offertlån	ca 15,0 mkr
Säsongs krediter	ca 17,5 mkr

Sammanfattande ekonomiska behov för förslaget

Med stöd av ovanstående anhåller Skodelegationen att följande belopp ställs till förfogande för genomförande av delegationens olika förslag:

*inkluderar gjorda och förväntade återbetalningar

	Totalt behov	Avgår be- fintligt belopp	Kvar- stående behov	
	<i>Mkr</i>	<i>Mkr</i>	<i>Mkr</i>	
Skostrukturlån 1979-81	22,5	14,0	8,5	
Avskrivningslån				
1979	} 21,0	4,0	17,0	
1980				
1981				
Allmänt produktionsstöd enl. offertförfarande				
1979	44,0	15,0	29,0	} 92,0
1980	35,0	-	35,0	
1981	28,0	-	28,0	
Stöd till nybildat Skoinstitut				
1979	2,5	-	2,5	} 8,2
1980	2,7	-	2,7	
1981	3,0	-	3,0	

Avslutande synpunkt

Skodelegationen anser att ett genomförande av dess förslag i förening med ev nödvändigt skydd mot lågprisimport med god sannolikhet kommer att ge den svenska läderskoindustrin möjlighet att överleva på längre sikt. De närmaste åren kan förväntas bli besvärliga, innan en allmän anpassning av svensk konkurrenskraft skett. De föreslagna åtgärderna kommer emellertid att förbättra lönsamheten dels omedelbart på kort sikt genom direkta stöd, dels på längre sikt genom rationellare produktion och förbättrad design och marknadsföring.

Skodelegationen vill emellertid avslutningsvis reservera sig för möjligheten att den svenska konkurrenskraften som helhet inte utvecklats på ett tillräckligt positivt sätt. Detta skulle i så fall kunna innebära, att de föreslagna åtgärderna trots allt inte visar sig vara tillräckliga. Det kan då bli nödvändigt för det nya Skoinstitutet att i samarbete med Överstyrelsen för Ekonomiskt Försvar ta upp frågan om ytterligare åtgärder, t.ex. i form av långsammare avtrappning av försörjnings-, beredskaps- och offertlån.

Stockholm 1978-08-23

Ulf af Trolle
Ordförande

Karl-Erik Persson

Christina Högmark

Gösta Rehnqvist

Anders Hörnlund

Lennart Sjöström

Gunnar Lagnell

Erling Persson

Sammanställning av remissyttranden över skodelegationens rapport

1. Den svenska skoindustins konkurrensförutsättningar

Remissinstanserna delar i stort skodelegationens uppfattning om vilka faktorer som varit avgörande för den svenska skoindustrins utveckling.

I fråga om lågprisimportens betydelse i sammanhanget erinrar dock *KK* och *Handelsagenternas förbund* om att läderskoimporten i allt väsentligt kommer från EG/EFTA-området medan importen från lågprisländer endast har mindre omfattning.

Svenska skofabrikantföreningen framhåller att det sagts att en orsak till branschens problem är att den inte alltid kunnat följa med i modeutvecklingen. Mot detta kan enligt föreningen invändas att styrkan i svensk skoindustri tidigare var standardtillverkade skor av god kvalitet medan tillverkare med inriktning på modeskor undantagslöst tvingades upphöra med verksamheten på ett tidigt stadium.

Enligt föreningen är skodetaljhandelns prissättningssystem med procentpålägg en av anledningarna till skoindustrins svårigheter. Genom denna prissättningsmetod accentueras det svenska skokostnadshandikappet.

2. Allmänt produktionsstöd

Skodelegationen framhåller i rapporten att förutsättningen för att produktionsstödet skall kunna trappas ned under perioden 1979–1981 är att en sådan ekonomisk politik kommer att återföras som stärker Sveriges internationella konkurrenskraft.

Realismen i detta antagande ifrågasätts av några remissinstanser. Enligt *Sveriges industriförbund* torde skoindustrin i relation till sina utländska konkurrenter få räkna med en fortsatt oförmånlig kostnadsutveckling. Branschen torde därför vara beroende av stöd även efter år 1981 och kanske t.o.m. ett ökande sådant stöd. *NO* instämmer med delegationen i att det är främst genom en generell ekonomisk politik som näringslivets konkurrensförutsättningar skall förbättras. En selektiv politik medför alltid risk för snedvridning av konkurrensen och därmed minskad effektivitet.

LO anser att den förutsedda avtrappningen av det allmänna stödet bör kunna omprövas. I god tid innan treårsperioden är till ända bör regeringen överväga om detta stöd kan avtrappas helt eller om det måste förlängas ytterligare för att beredskapsmålet skall kunna upuprätthållas.

Enligt *Svenska skofabrikantföreningen* tar det alldeles säkert tre år att bygga upp Skokartongen med dotterföretag. Även för övriga företag krävs det tid att reparera tidigare ev. brister. Det är därför enligt föreningen nödvändigt att stödet utgår med 100 % under hela treårsperioden och att en avtrappning sker

först därefter.

Flertalet remissinstanser kommenterar produktionstödet nivå. *SIND* bedömer att produktionsstödet motsvarar i genomsnitt ca 14 kr. per par läderskor. Verket anser att detta kan synas lågt med hänsyn till den redovisade arbetskostnadsskillnaden gentemot viktiga importländer men att det ändå bör vara tillräckligt om produktgruppen med den starkaste importkonkurrensen erhåller det största stödet. *KK* beräknar att produktionsstödet motsvarar mellan 25 och 32 % av branschens förädlingsvärde år 1976 och mellan 40 och 50 % av lönekostnaden samma år. Enligt Sveriges handelsagenters förbund kan produktionsstödet beräknas till 20 kr. per par år 1979 och 13 kr. per par år 1981. Per anställd i branschen skulle detta motsvara 30 000 kr. år 1979. *Sveriges skohandlarförbund* bedömer att det föreslagna stödet vid jämförbar arbetstakt bör någorlunda utjämna lönekostnadsskillnaden till länder som Finland och Italien. Svenska skor bör enligt förbundet därför kunna hävda sig prismässigt så länge stödet utgår. Skohandlarförbundet ifrågasätter om ett produktionsstöd kan få effekt eftersom tillverkare knappast tillverkar på lager bara för att få stöd för tillverkningen.

KK diskuterar det föreslagna stödet från handelspolitiska utgångspunkter och framhåller att även om avsikten med stödet är att säkerställa en svensk minimiproduktion av läderskor, kan det inte uteslutas att stödet kan uppfattas som en subvention i strid mot internationella regler och avtal. Detta gäller särskilt om det utformas så att det kan uppfattas som en exportsubvention. *KK* betonar att det för ett litet exportberoende land som Sverige är angeläget att disciplinen på det internationella planet upprätthålls då det gäller offentlig upphandling, exportsubventioner m.m. Det föreslagna produktionsstödet bör därför endast komma i fråga om det kan utformas och utbetalas på sådana villkor att det inte medverkar till ökning av exporten.

Frågan om selektivitet i produktionsstödet är önskvärd eller inte tas upp av ett par remissinstanser. Enligt *ÖEF* kan det inte uteslutas att de företagsekonomiska betingelserna för företag inom skobranschen försämras. *ÖEF* utgår från att produktionsstödet även framgent skall lämnas endast till företag som under överskådlig tid bedöms kunna att vara av betydelse för försörjningsberedskapen. *ÖEF* finner det därför rimligt att frågan om produktionsstöd prövas i varje enskilt fall, även om det i botten finns avtal med resp. företag om treårigt stöd. *NO* anför liknande synpunkter. Om inte stödet ges till de företag som har de bästa förutsättningarna konserveras en orationell företagsstruktur. *NO* betonar vikten av att åtgärderna blir tidsbegränsade så att normala konkurrensförhållanden snarast möjligt kan återinträda.

3. Skoinstitutet

Frågan om bildandet av ett skoinstitut behandlas relativt ingående av flertalet remissinstanser. De flesta av dessa är positiva till att ett centralt organ

byggs upp för att dels svara för service åt skoföretag i fråga om bl.a. marknadsföring, företagsledning, designverksamhet och produktutveckling, dels överta vissa av skodelegationens uppgifter. *SIND* framhåller således att en koncentration av vitala branschfunktioner är nödvändigt eftersom de olika företagen även i en omstrukturerad skoindustri är för små för att enskilt bära alla utvecklingskostnader. Det nuvarande Skoforskningsinstitutet torde enligt *SIND* vara en lämplig bas för verksamheten. Den föreslagna juridiska formen och samarbetet med Skobranschrådet bedöms också vara lämpliga. *SIND* betonar nödvändigheten av en kompetent, väl förankrad och aktiv styrelse för institutet. Även *Länsarbetsnämnden i Örebro län* finner mot bakgrund av de samordningsproblem som tidigare förelegat, att ett övervakande organ i Skoinstitutets form är en lämplig lösning.

ÖEF framhåller att de uppgifter som föreslås läggas på Skoinstitutet ligger väl i linje med vad *ÖEF* anser vara erforderligt för skoindustrin. Enligt *ÖEF* bör det dock vid den mer detaljerade uppläggningsen av institutets verksamhet beaktas att kompetens för dessa uppgifter även kommer att finnas inom Skokartongen. Det borde vara möjligt för företag utanför Skokartongen att i viss utsträckning köpa tjänster därifrån. *ÖEF* betonar vidare vikten av att såväl det reella som det formella ansvarsförhållandet då det gäller beslut om statligt stöd till företag klarläggs.

Både *ÖEF* och *SIND* påpekar att träskoindustrin befinner sig i ekonomiska svårigheter. Även för denna bransch skulle det enligt dessa remissinstanser vara värdefullt att ha vissa funktioner samlade i ett centralt organ. *ÖEF* och *SIND* föreslår därför att Skoinstitutet även bör arbeta för träskoindustrin.

Sveriges skohandlarförbund bedömer att Skoinstitutet i längden kommer att bli den mest utslagsgivande faktorn när det gäller skoindustrins framtid. Skoinstitutet har en viktig uppgift i att söka upp och hålla sig a jour med vad som kan förväntas bli populära skodon och därmed hjälpa den del som finns kvar av svensk skoindustri att finna någorlunda skyddade nischer för sin tillverkning. Vidare bör Skobranschrådet kunna hjälpa till att finna de skor som kan bli breda bruksartiklar och Skoforskningsinstitutet se till att felaktigheter i passform och detaljer rättas till så att svensktillverkade skor blir synonymt med god kvalitet. Skotillverkarna bör enligt förbundet för att ta tillvara erfarenheter stimuleras till bättre kontakt med sina kunder.

Sveriges grossistförbund ifrågasätter på vissa punkter skodelegationens förslag om bildande av ett skoinstitut. Förbundet framhåller att Skoleverantörernas förening inte beretts tillfälle att lämna synpunkter på det föreslagna centralorganet. Förbundet konstaterar att i Skoleverantörersföreningen ingår 45 företag varav 31 tillverkar skor. Förbundet anser att frågor om statligt stöd till enskilda företag inte bör delges andra än berörda företag och i särskilda fall vederbörande industriorganisation. En uppdelning bör därför ske av det planerade organets olika kompetensområden. När det gäller frågan om ökade insatser på marknadsföringsområdet är det enligt förbundet en helt felaktig satsning att begränsa insatserna till den relativt ringa del av skotillförseln som

utgörs av svensktillverkade skor. Om man inte tillgodogör sig erfarenheterna från de leverantörsgupper som svarar för 85 % av utbudet av skor torde eventuella åtgärder på marknadsföringssidan för de återstående 15 % bli av mycket ringa betydelse. Den svenska marknadens struktur och i marknaden inbyggda mekanismer måste enligt förbundet noggrant beaktas då olika aktiviteter övervägs. Grossistförbundet tar även upp de frågor som sammanhänger med kreditinformation och kreditbedömning samt betydelsen av moderna och rationella betalningsvillkor. En samverkan krävs mellan olika slag av leverantörer. Ändamålsenlig information och utbildning samt effektiva former härför måste skapas för samråd mellan branschens leverantörsorganisationer och det planerade centralorganet.

Grossistförbundet anser att bl.a. här nämnda fråga snarast bör diskuteras mellan berörda parter om målsättningen för det föreslagna centralorganet skall kunna förverkligas.

Svenska skofabrikantföreningen anser inte att ett nytt skoinstitut bör bildas. Den ideella Föreningen Skoforskningsinstitutet vars styrelse bestämmer Skoforskningsinstitutets arbetsuppgifter och verksamhet, bör enligt Skofabrikantföreningen få den roll som enligt skodelegationen skulle ges Skoinstitutet. Skofabrikantföreningen framhåller att bl.a. skattetekniska skäl spelade in då formen ideell förening valdes för Skoforskningsinstitutet. Föreningen anser vidare att benämningen Skoinstitutet inte är lämplig eftersom förväxling kan uppstå med Skoforskningsinstitutet.

4. Skokartongen

Delegationens förslag om bildande av den s.k. Skokartongen får ett positivt bemötande eller lämnas utan erinran av remissinstanserna. *Sveriges handelsagenters förbund* utgör ett undantag. Förbundet anser att det kommer att ske en snedvridning av konkurrensen mellan importörer av läderskor eftersom en del av Skokartongen utgörs av en rörelse som bedriver import av skor och det statliga stödet avser Skokartongen som helhet. Ett klart villkor för mottagandet av stöd bör vara att stöd inte lämnas för import av skor. Förbundet anser vidare att det är förvånande att skodelegationen inte närmare har diskuterat den vikande marknaden för läderskor. Tillförseln har gått ned från 16 milj. par år 1970 till 11 milj. par. Utan analys av marknadsförhållandena anser förbundet det vara svårt att bedöma den satsning som Skokartongen innebär.

Sveriges skohandlarförbund och *LO* framhåller att bildandet av Skokartongen kommer att möjliggöra stora samordningsvinster. Skohandlarförbundet anser dock att i den mån detaljhandelsföretag är knutna till något av de företag som ingår i Skokartongen, måste de avskiljas från tillverkningsföretaget. Skohandlare har nämligen enligt förbundet en utpräglad motvilja mot att köpa varor från företag som konkurrerar på samma plan. Enligt förbundet är det vidare anmärkningsvärt att Norrviken AB. Skee, som

tillverkar arbetarskyddsskor tagits med i Skokartongen. Eftersom denna typ av skor säljs direkt till industrin är företaget befriat från normala detaljhandelskostnader och utgör därför en form av skyddad tillverkning. Skohandlareförbundet menar att dessa skor vidare har en "civil" utformning vilket innebär att de kommer att konkurrera med skor från andra företag inom Skokartongen.

Konkurrensproblematiken tas även upp av Svenska skofabrikantföreningen som betonar nödvändigheten av att Skokartongen, som redan genom sin storlek får en dominerande plats på marknaden, så långt möjligt förhåller sig konkurrensneutral till övriga svenska tillverkare. De resurser Skokartongen erhåller – i hög grad med statliga medel – får inte användas för att söka komma åt de nischer som de mindre företagen kanske lyckats placera sig i. Föreningen understryker att Skokartongen och dess tillverkande företag inte heller i övrigt får särskilt gynnas av statsmakterna.

Enligt *SIND* är den kanske allvarligaste delen av branschbilden den inom skoindustrin under många år eftersatta nyrekryteringen. *SIND* anser att utbildningsbehovet underskattats i delegationens rapport. Rekrytering av VD och dennes närmaste medhjälpare måste ske med omsorg.

Frågan om statligt ägande till Skokartongen diskuteras av de fackliga remissinstanserna. *Beklädnadsarbetarnas förbund* anser att staten bör äga holdingbolaget. Skälet härför är att detta företag skall stå som ägare av andra företag inom branschen som tillsammans skall svara för en samhällsviktig produktion. *LO* förklarar sig dela förbundets uppfattning. *TCO* framhåller att om privata bolag inte skulle vara intresserade av att satsa kapital, bör staten på lämpligt sätt ta ansvaret för finansieringen av holdingbolaget.

5. Behov av handelspolitiska åtgärder

Skodelegationen framhåller i sin rapport att det inte i längden är möjligt att utan orimliga kostnader för statssverket lösa skoindustrins problem om inte också handelspolitiska åtgärder vidtas.

KK, *NO*, *Sveriges grossistförbund* och *Sveriges handelsagenters förbund* redovisar en negativ inställning till införandet av handelspolitiska restriktioner. Bl.a. anføres att importrestriktioner för att få effekt måste omfatta EG/EFTA-området som svarar för 80 % av Sveriges läderskoimport, och att Sveriges avtal med EG/EFTA inte medger att sådana åtgärder vidtas. Vidare framhålls att importen från lågprisländer är obetydlig. *NO* betonar att den internationella konkurrensen är outhärlig som en effektivitetsbefrämjande faktor. Den omfattande skoimporten har enligt *NO* sannolikt bidragit till att prisindex för skor under en följd av år har utvecklats långsammare än konsumentprisindex.

En annan inställning redovisas av *LO* som anser att mot bakgrund av skoindustrins betydelse från försörjningsberedskapssynpunkt bör alla tänkbara handlingsalternativ övervägas. Detta gäller speciellt i en situation där

övriga jämförbara länder vidtar handelspolitiska åtgärder på detta område. Enligt LO finns det redan nu skäl att införa en allmän licensiering av läderskoimporten. *Beklädnadsarbetarnas förbund* anser att ett skydd mot lågprisimport är nödvändigt.

Enligt *Svenska skofabrikantföreningen* bör den svenska skoindustrin kunna konkurrera med länder som Finland, Danmark, Österrike och Västtyskland. Då det gäller länder med väsentligt lägre kostnadsläge som Italien, England, Spanien och Portugal bör svenska skor kunna hålla sin marknadsandel om man hittar nischer och får behålla dessa i fred. Skofabrikantföreningen säger sig dock inte hysa några illusioner om möjligheterna att konkurrera med utländernas priser. Med hänsyn härtill är det enligt föreningen ofrånkomligt att regeringen tar upp frågan om i första hand beredskap och i andra hand skydd för den verkliga lågprisimporten. Kan detta ske i form av multilaterala överenskommelser desto bättre.

6. Alternativa metoder att trygga försörjningsberedskapen

NO framhåller att behovet av handelshinder kan reduceras om de aktuella produktionsvolymerna tillämpas flexibelt. Eftersom det väsentliga är att den fastställda volymen skor kan tillverkas i en kris, bör under normala tider viss produktionskapacitet kunna förvaras i malpåse. NO hänvisar till att flera remissinstanser i sina yttranden över promemorian (DsH:1976:7) Skor i kristid bedömde detta vara en tänkbar lösning. *Sveriges industriförbund* anför liknande synpunkter.

Sveriges skohandlarförbund framhåller att utsikterna att kunna upprätthålla en årlig produktion av 2 milj. par läderskor måste betraktas som ovissa och att frågan då uppkommer hur helig denna siffra är. Förbundet hänvisar bl.a. till de betydande lagertillgångar som finns i hushållens garderober och hos näringslivet. Om de av delegationen föreslagna åtgärderna inte räcker till återstår enligt förbundet inte annat än att lägga den utslagna delen av skoindustrin i malpåse om inte staten skall åsamkas orimliga kostnader.

Bilaga 2

ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET   Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-10-26

Föredragande: statsrådet Wirtén

Anmälan till proposition om åtgärder för försörjningsberedskapen på skoområdet

---

B 12 (1977/78) Särskilt sysselsättningsstöd till Tretorn AB

I avtal med staten förband sig Tretorn AB i februari 1978 att mot en ersättning av 5,6 milj. kr. förlänga avvecklingsperioden för sådan verksamhet som då bedömdes nödvändig att läggas ner för att möjliggöra fortsatt sysselsättning inom övrig verksamhet. Behovet av personalminskning beräknades till 250 personer. Företaget förband sig att inte säga upp några anställda med verkan före den 1 januari 1979, och att under perioden den 1 januari – den 30 juni 1979 inte avskeda mer än 100 arbetstagare. Avtalet upprättades under förutsättning av riksdagens godkännande. Genom beslut den 17 maj 1978 godkände riksdagen avtalet (prop. 1977/78:125, AU 1977/78:34, rskr 1977/78:305) och anvisade 5,6 milj. kr. till ett särskilt anslag under tolfte huvudtiteln benämnt B 12. (1977/78) Särskilt sysselsättningsstöd till Tretorn AB. Bidraget skulle betalas ut med 2,9 milj. kr. i oktober 1978 och med 2,7 milj. kr. i januari 1979.

Förutsättningarna för företagets verksamhet har sedan avtalet undertecknades avsevärt försämrats. Enligt den omstruktureringsplan som företaget nu har upprättat för att skapa möjligheter för en fortsatt verksamhet behöver antalet anställda under första halvåret 1979 minskas med omkring 500 personer, varav ca 460 i Helsingborg. Förutsättningar för att uppfylla det i avtalet angivna sysselsättningsvillkoret för 1979 föreligger därmed inte längre. Villkoret för sysselsättningen under 1978 har däremot uppfyllts.

Med hänsyn till att den nu aktuella utvecklingen ytterligare skärpt läget på den lokala arbetsmarknaden i Helsingborg anser jag det angeläget att de medel som tidigare har anvisats får användas för att i möjligaste mån förlänga avvecklingsperioden för de berörda verksamheterna och därigenom underlätta lösningen av sysselsättningsfrågorna för personalen. Efter förhandlingar mellan arbetsmarknadsdepartementet och Tretorn AB har därför utarbetats

ett förslag till nytt sysselsättningsavtal mellan företaget och staten.

Förslaget innebär att företaget utöver de 2,9 milj. kr. som man redan uppfyllt villkoren för enligt det ursprungliga avtalet skall få uppbära ytterligare 2,1 milj. kr. för att under hela år 1979 upprätthålla sysselsättningen för 75 personer vid blandnings- och bollbeklädnadsenheterna som annars skulle få lämna sina anställningar vid utgången av april 1979. Företaget förbinder sig därutöver att upprätthålla verksamheten för ca 25 personer vid blandningsenheten till och med utgången av 1981, eller så länge det av chefen för handelsdepartementet tidigare denna dag förordade gummistövelavtalet kommer att löpa.

Sysselsättningsbidraget föreslås utgå med 2,9 milj. kr. när riksdagen godkänt förslaget till nytt avtal och 2,1 milj. kr. i oktober 1979.

I likhet med vad som gäller beträffande det av chefen för handelsdepartementet tidigare denna dag föreslagna försörjningsberedskapsstödet, utgår sysselsättningsbidraget under förutsättning av att Tretorn AB i fortsättningen kan tillgodose sitt likviditetsbehov på den allmänna kreditmarknaden.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att medge att det under tolfte huvudtiteln uppförda anslaget B 12. (1977/78) Särskilt sysselsättningsstöd till Tretorn AB får disponeras i enlighet med vad jag här har förordat.

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 oktober 1978	2
Bilaga 1	3
1. Inledning	3
1.1 Allmänt	3
1.2 Utveckling på läderskoområdet	4
1.3 Riksdagens beslut om försörjningsberedskapen på läderskoområdet våren 1977. Tillsättandet av en särskild skodelegation	4
2. Föredragandens överväganden och förslag	6
2.1 Skodelegationens verksamhet och dess förslag i stort ..	6
2.2 Den svenska skoindustrins konkurrensförutsättningar ..	7
2.3 Allmänt produktionsstöd m. m.	8
2.4 Skoinstitutet	10
2.5 Skokartongen	14
2.6 Behov av handelspolitiska åtgärder	16
2.7 Alternativa metoder att tillgodose försörjningsberedskapen	17
2.8 Statlig garanti för skoföretags behov av säsongskrediter ..	18
2.9 Stöd för tillverkning av gummistövlar	19
3. Hemställan	20
4. Anslagsfrågor för budgetåret 1978/79	20
Bilaga 2	36